

Forord

For fire år siden, da oppmerksomheten rundt Snåsamannen var på sitt sterkeste, ble jeg trukket med i et bokprosjekt som skulle vise at alternativ medisin oppnår gode behandlingsresultater. På grunnlag av åtte pasienthistorier som Nasjonalt forskningscenter innen komplementær og alternativ medisin (NAFKAM) hentet fra sitt register over «eksepsjonelle sykdomsforløp», skulle det godtgjøres at alternativ behandling virker og må få økt anerkjennelse. I utgangspunktet tvilte jeg på at dette lot seg gjøre, men i en tid da selv landets helseminister «trodde på» Snåsamannen, syntes det meste å være mulig.

Det viste seg imidlertid at pasienthistoriene ikke ga noen medisinskfaglig dokumentasjon på at alternativ behandling hadde lyktes der skolemedisinen måtte gi tapt. Da hadde også viraken rundt Snåsamannen fortatt seg, og verden fikk tilbake sine vante proporsjoner. Bokprosjektet ble avvirket, og jeg satt igjen med noen spørsmål jeg som filosof, skribent og tidligere forlagskonsulent i helsefaglige redaksjoner ville jobbe videre med. Hvorfor oppsto denne voldsomme begeistringen for en stillfaren helbreder fra Snåsa som i en mannsalder hadde holdt på med sin «gode kraft»? Og hvorfor går stadig flere mennesker til alternativbehandlere i et land med et topp moderne helsevesen?

Jeg ante nå konturene av en ganske annerledes bok, der jeg på fritt, filosofisk grunnlag funderte over hva som gjør oss friske, og over hva som kan kalles helsens og helbredelsens filosofi. Jeg hadde da innsett at mange forhold, både av fysiologisk og sjelelig art, spiller inn og må tas hensyn til. Samt at det er viktig å få fram denne kompleksiteten, som en motvekt til de enkle forklaringer som er lette å ty til, men som oftest er feilaktige, eller kun rommer en flik av sannheten. Folk flest kjenner lite til skolemedisinen vitenskapelige tenkemåte, derfor så jeg nødvendigheten av å bedrive litt folkeopplysning på vitenskapsfilosofiens område. Dette er kunnskap som angår oss, siden vi alle til tider er pasienter eller pårørende, og er opptatt av vår egen og våre nærmestes helse.

Samtidig stiller jeg meg, på et humanistisk grunnlag, kritisk til den biomedisinske tenkemåten som råder innenfor skolemedisin. Jeg kommer derfor ikke med noe sedvanlig skeptiker-angrep på alternativ behandling, der skolemedisinsk teori og praksis fremholdes som det eneste vi bør godta. I stedet har jeg lånt øre til et knippe leger som stiller seg kritisk til rådende tenkemåter innenfor eget fag, deriblant Eli Berg, som har skrevet flere bøker og er blant initiativtakerne til Medisinsk-Filosofisk forum i Oslo, hvor medisinere og lekfolk samles regelmessig for å tenke nytt og fagkritisk. Både her og andre steder fant jeg det forfriskende å møte medisinske «dissidenter» som er like ukomfortable som meg over at den biomedisinske tankemodellen ikke forholder seg til sjelelige faktorer ved en lang rekke sykdomstilfeller. De har til fulle bekreftet min antakelse om at vår fysiologi ikke er noe lukket system, slik at skolemedisinen må innta et helhetlig syn på mennesket som både et biologisk vesen og et åndsvesen.

Å trekke inn kropp- og sjelproblematikken spesielt og et åndsvitenskapelig perspektiv generelt på medisinsk teori og praksis, er noe filosofien har forutsetninger for å gjøre. I tillegg har jeg villet se dagens helse-Norge i et historisk perspektiv, samt drøfte vitenskapsfilosofiske

emner i lys av medisins historie. Det er jo først når vi forstår tilstrekkelig klart hvordan vi er kommet dit vi nå er, at vi kan gjøre oss håp om å stake ut en egnet kurs for fremtiden.

Bokas ni kapitler spenner over et knippe beslektede emner. De kan leses enkeltvis, men er ikke frittstående som et knippe essays. Hvordan vi tenker om helse, sykdom og helbredelse går som en rød tråd gjennom samtlige kapitler, der jeg på filosofens vis påpeker paradokser og det komplekse i anliggender som kan fremstå som enkle og greie. Rett som det er setter jeg frimodig ting på spissen. Jeg håper og tror at medisinerne og andre som omtales, vil tåle det.

Jeg vil takke konsulentene som har lest manuset i dets ulike stadier og kommet med rettelser og forbedringsforslag, først og fremst lege og filosof Jorid Moen. Takk også til Det faglitterære fond, som bidro med arbeidsstipend. Sist men ikke minst en stor takk til Jona Hafdis Einarsson på Lava forlag for hennes oppmuntring og tro på prosjektet.

Oslo, 5. februar 2013

Morten Fastvold